

Aanpak Laaggeletterdheid Gemeente Groningen 2023 – 2024

Lzeen en
shicrejvn
is neit voor
iereeden
vezlafnek-
sprend.

Inhoudsopgave

1. Problemen van laaggeletterden	pagina 3
2. Doelgroepen en cijfers gemeente Groningen	pagina 5
3. Landelijk beleid	pagina 7
4. Plan van aanpak laaggeletterdheid in de arbeidsmarktregio Groningen 2020-2024	pagina 8
5. Overzicht besteding van het WEB-budget	pagina 10
6. Plan van aanpak laaggeletterdheid in de gemeente Groningen 2023-2024	pagina 12
7. Financiering	pagina 17
8. Samenvatting	pagina 18

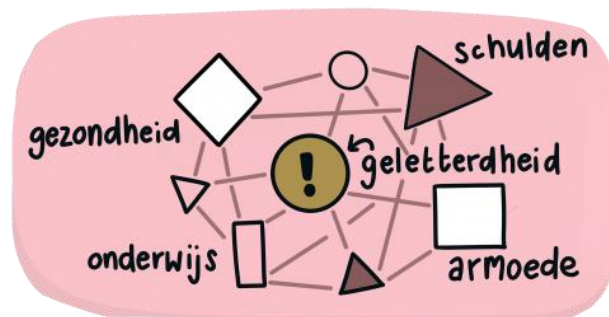
1. Problemen van laaggeletterden

Laaggeletterdheid is een groot maatschappelijk probleem. Het percentage van laaggeletterden in Nederland ligt op 12 %. Dit gaat om ongeveer 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder. In de leeftijdsgroep 16 tot 65 jaar gaat het om bijna 1.8 miljoen mensen. Gebrekkige beheersing van de basisvaardigheden maakt het moeilijk om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving.

Onze definitie van laaggeletterdheid:

“Geletterdheid is het vermogen om zelf een tekst te schrijven en geschreven tekst te lezen, begrijpen, evalueren, gebruiken en toe te passen in de maatschappij en het persoonlijk leven. Geletterdheid omvat luisteren, spreken, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden. We vatten dit samen onder de term ‘basisvaardigheden.’ Hierbij is sprake van een glijdende schaal: mensen zijn niet geletterd of ongeletterd, maar zijn meer of minder geletterd. De vraag wanneer dat niveau (on)voldoende is, wordt gerelateerd aan de mogelijkheden om maatschappelijk en beroepsmatig te functioneren. Er is samenhang tussen het niveau van maatschappelijk en beroepsmatig functioneren en de gewenste en benodigde lees- en schrijfvaardigheid.”

De eisen die worden gesteld aan de vaardigheden van mensen worden hoger en technologische/ digitale ontwikkelingen maken het dagelijks leven complexer. Een groeiend aantal mensen verliest de aansluiting met deze veranderingen. Laaggeletterden hebben niet alleen moeite met basisvaardigheden, maar hebben vaak ook te maken met andere problemen die verband houden met werk(loosheid), gezondheid, participatie, inburgering en integratie. Ook hebben zij vaker financiële problemen en/of zelfs schulden en behoefte aan maatschappelijke ondersteuning.

Armoede

Bijna 100.000 mensen leven in armoede door laaggeletterdheid. De kans om ten minste één jaar onder de armoedegrens te leven, is onder laaggeletterden ruim twee keer zo groot als onder niet-laaggeletterden. Daarnaast zijn laaggeletterden ruim twee keer zo vaak langdurig arm als niet-laaggeletterden. Voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen is essentieel om financieel zelfredzaam te zijn en een stabiele financiële situatie te krijgen en te houden.

Schulden

Voor laaggeletterden is het lastig om grip te houden op de eigen financiële situatie. Het aanvragen van toeslagen of belastingaangifte doen is zonder hulp vaak niet mogelijk. Financiële problemen en schulden liggen op de loer. Uit onderzoek blijkt dat de helft van de mensen met problematische schulden vermoedelijk moeite heeft met lezen en schrijven.

Werkloosheid

Van de laaggeletterden tussen 16 en 65 jaar, werkt 57 procent. Van de laaggecijferden tussen 16 en

65 jaar, werkt 53 procent. Laaggeletterden zijn twee keer zo vaak inactief als niet-laaggeletterden. Inactief betekent: niet participeren in arbeid, initieel onderwijs of cursussen en trainingen. De arbeidsmarkt verandert snel. Daarom is het belangrijk dat mensen blijven leren en zich blijven ontwikkelen. Basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) onderhouden en verbeteren hoort daarbij. Het hebben van goede basisvaardigheden vergroot de kansen van werknemers op de arbeidsmarkt. Het is bijvoorbeeld makkelijker om op internet vacatures te zoeken en sollicitatiebrieven te schrijven. Ook op het werk zelf wordt het makkelijker.

Gezondheid

De gezondheid van laaggeletterden is over het algemeen slechter. Ruim één op de vier Nederlanders heeft moeite met het verwerken van informatie over hun gezondheid. Ze hebben vaak moeite met het begrijpen van gezondheidsinformatie zoals het lezen van een bijsluiter, een advies van een arts of met het lezen van etiketten op voedingsproducten. Zij zijn beperkt gezondheidsvaardig. Dit heeft grote gevolgen voor de gezondheid. Iemand met beperkte gezondheidsvaardigheden heeft moeite om informatie over gezondheid en zorg te vinden, te begrijpen, te beoordelen en toe te passen. Daardoor is het lastig om informatie over hun ziekte te begrijpen en hun weg te vinden in de zorg.

2. Doelgroepen en cijfers gemeente Groningen

Laaggeletterden met Nederlands als tweede taal (NT2'ers) zijn meestal wel in beeld. Het is met name de doelgroep laaggeletterden met Nederlands als eerste taal (NT1'ers) die moeilijk te vinden en te bereiken zijn. Deze doelgroep NT1'ers is zeer divers. Het varieert van jongeren, tot jonge ouders en 65-plussers en van succesvolle ondernemers tot mensen zonder baan. Voor sommigen is het onderwerp laaggeletterdheid een taboe of heerst er schaamte over hun beperkte basisvaardigheden. Ook zijn er laaggeletterden – met name jongeren – die hun beperkte basisvaardigheden helemaal niet als probleem ervaren. NT1'ers weten zich over het algemeen ook best te redden in het dagelijks leven en weten hun laaggeletterdheid goed te verbergen. Als hun sociale vangnet wegvalt, komen zij vaak in de problemen.

Bereiken NT1 doelgroep

Maastricht University deed samen met het Kohnstamm Instituut en de UNESCO Leerstoel Volwasseneneducatie (Vrije Universiteit Brussel) onderzoek naar het werven van NT1'ers.¹ Op basis van dit onderzoek wordt onder meer het volgende geadviseerd: wees dichtbij, op een praktische en betrouwbare, prettige, laagdrempelige plek (HALO). Het advies is om gebruik te maken van zogenaamd camouflage-aanbod.

Ook uit de wervingsmethodiek KLASSE!² en de profielen van 'Lost Lemon en Muzus'³ volgt dat je mensen het beste kunt bereiken als je hen aanspreekt op een manier die bij ze past en door aan te sluiten bij hun interesses en leerwensen. Lost Lemon en Muzus adviseren om taal te combineren met problemen die spelen (zoals schulden of gezondheid) door middel van camouflageaanbod. Taal is dan verweven in meer praktisch aanbod en helpt laaggeletterden om hun dagelijks leven te organiseren.

De doelgroepenanalyse van Geletterdheid in Zicht

De website Geletterdheid in Zicht⁴ geeft inzicht in het percentage laaggeletterden per regio en per gemeente, plus het aandeel per doelgroep. Voor het onderscheiden van subgroepen is gebruik gemaakt van acht objectieve kenmerken, waarvan er uiteindelijk maar vier onderscheidend bleken: leeftijd, migratieachtergrond, partner en/of kinderen en arbeidsmarktstatus. De andere vier kenmerken (geslacht, opleidingsniveau, het hebben van een bijstandsuitkering en/of deelname aan een schuldhulptraject) bleken onvoldoende onderscheidend.

De doelgroepen zijn daarom als volgt ingedeeld: Nederlandse werkenden (50+) met gezin,

¹ <https://basisvaardigheden.nl/kennisbank/werving-nt1-doe-je-niet-alleen>

² KLASSE! Is ontwikkeld door Marian Janssen-de Goede en wordt doorontwikkeld en uitgevoerd in samenwerking met CINOP. Meer info: www.ikwildatleren.nl

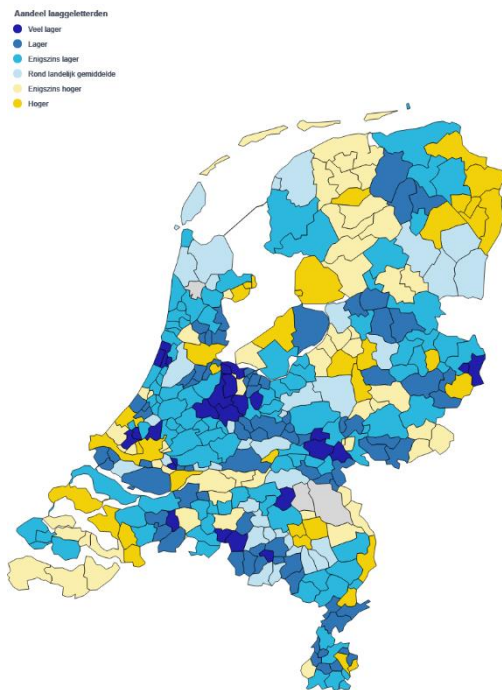
³ De persona's zijn ontwikkeld als onderdeel van het project 'Laaggeletterdheid in beeld'. Dit project maakt onderdeel uit van het programma 'Tel mee met taal', een initiatief van de ministeries van OCW, SZW en VWS en diverse partners.

⁴ www.geletterdheidinzicht.nl, deze website is ontwikkeld door CINOP-ecbo, ROA en Etil.

Nederlandse niet-actieven (50+) met gezin, Nederlandse werkenden (30-50 jaar), oudere Nederlandse singles (50+), jongeren (<30) zonder partner of kinderen, migranten (30+) met partner en/of kinderen en een restgroep 'divers'. Per doelgroep zie je een omschrijving van kenmerken, organisaties die betrokken kunnen worden en voorbeelden van passend cursusaanbod.

In Groningen bedraagt het percentage laaggeletterden 9 % (tegenover 12 % landelijk). Dit gaat om ongeveer 15.000 mensen. Uit de doelgroepenanalyse van Geletterdheid in Zicht volgt dat in de Gemeente Groningen het percentage laaggeletterden in de doelgroep E (jongeren < 30 jaar zonder partner of kinderen) aanmerkelijk hoger is dan in de rest van Nederland (20 % in de gemeente Groningen ten opzichte van 11 % landelijk gezien). Ook de doelgroep F (migranten (30+) met partner en/of kinderen) en G (divers) betreffen een hoog percentage laaggeletterden (24 % en 21 %).

Onder de laaggeletterden in de gemeente Groningen zijn naar verhouding veel jongeren van onder de 30 jaar. Dit brengt ons ertoe de komende periode nader te verkennen om welke jongeren het hierbij gaat en hoe wij hen kunnen benaderen. Hierover zijn wij in gesprek met het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten (RMC).

3. Landelijk beleid

De ministeries OCW, SZW en VWS kondigden in 2015 het gezamenlijke actieprogramma 'Tel mee met Taal' aan. In dit programma was de aanpak van laaggeletterdheid van 2016 tot en met 2018 (met 2019 als uitloopjaar) uitgewerkt. Het programma is in 2019 geëvalueerd en de landelijke hoofddoelstellingen zijn behaald.

In maart 2019 zijn de plannen van het Rijk voor de vervolgaanpak van laaggeletterdheid bekend gemaakt in de beleidsbrief 'Samen aan de slag voor een vaardig Nederland'.⁵ In deze brief zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- Meer mensen bereiken met een aanpak op maat, specifiek degenen voor wie Nederlands de eerste taal is;
- Weten wat werkt: meer inzicht in kwaliteit en effectiviteit;
- Samen aan de slag, meer gemeenten, werkgevers en maatschappelijke organisaties actief: voor kinderen én volwassenen.

Het Rijk en de VNG hebben in aansluiting op de beleidsbrief bestuurlijke afspraken gemaakt over de aanpak van laaggeletterdheid voor de jaren 2020-2024.⁶ Met die afspraken hebben het Rijk en de gemeenten zich gezamenlijke doelen gesteld met betrekking tot een effectieve aanpak van laaggeletterdheid en een kwalitatief goed (WEB-bekostigd) educatieaanbod.

Iedereen moet kunnen meedoen in onze samenleving

Maar te veel mensen hebben nog moeite met lezen, rekenen en het gebruiken van een computer of smartphone. Om mee te kunnen doen, heb je deze vaardigheden wél nodig. Daarom gaan we:

Nederlands als 1e taal	Kwaliteit	Gemeenten
 Meér mensen helpen, vooral kinderen en mensen met Nederlands als moedertaal.	 Investeren in kwaliteit. Zodat effectieve lessen voor iedereen beschikbaar zijn.	 Het budget voor gemeenten vergroten. Voor een ambitieuze aanpak overal in Nederland.

2020-2024
€ 60 miljoen + 25 miljoen
per jaar voor het verbeteren van basisvaardigheden.

Zo dragen we bij aan een vaardiger Nederland

jaarlijks budget volwasseneducatie aanvullend budget.

Dit doen we samen met

Gemeenten Maatschappelijke organisaties Werkgevers De zorg Scholen Bibliotheken De mensen zelf

⁵ Brief aan Tweede Kamer van 18 maart 2019 inzake Samen aan de slag voor een vaardig Nederland: vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020 – 2024

⁶ https://vng.nl/files/vng/bestuurlijke_afspraken_aanpak_laaggeletterdheid_2020-2024_rijk-vng_presentatie_9-9-2019.pdf

4. Plan van aanpak laaggeletterdheid in de arbeidsmarktregio Groningen 2020-2024

Met het regionaal Plan van aanpak laaggeletterdheid 2020-2024 arbeidsmarktregio Groningen wordt uitvoering gegeven aan de bestuurlijke afspraken tussen het Rijk en de gemeenten over de aanpak van laaggeletterdheid. Het plan van aanpak laaggeletterdheid is tot stand gekomen in samenspraak met vertegenwoordigers van gemeenten in de arbeidsmarktregio en vertegenwoordigers van de ROC's, Biblionet, Forum Groningen, Stichting Lezen en Schrijven en de GGD. Uitgangspunt is dat laaggeletterdheid het best aan de basis, en dus op lokaal niveau, kan worden aangepakt. De lokale aanpak kan worden versterkt door samenwerking op regionaal niveau op gemeente-overstijgende onderwerpen. Het regionaal Plan van aanpak laaggeletterdheid 2020-2024 schetst een breed kader voor de aanpak van laaggeletterdheid, dat lokaal verder kan worden ingevuld en ingekleurd. Het betreft een vervolg op de aanpak uit 2016-2019, waarvan is gebleken dat deze aanpak goed heeft gewerkt.

Hieronder benoemen we de belangrijkste maatregelen van onze aanpak op thema.

Taalhuizen zijn de lokale spil

We beschouwen de taalhuizen als de lokale spil in de aanpak van laaggeletterdheid. Het zijn laagdrempelige voorzieningen waar mensen op eenvoudige wijze bekend raken met het beschikbare aanbod op het gebied van de basisvaardigheden. Er zijn extra uren beschikbaar gesteld voor taalhuiscoördinatoren om kwaliteitsborging van de taalhuizen mogelijk te maken. Met de samenwerkingspartners werken we plannen uit voor het versterken van de taalhuizen en verbeteren van de bekendheid van de taalhuiscoördinatoren.

Screening en herkenning

Er zijn diverse instrumenten en methodes om laaggeletterden te herkennen. Het doel is om deze instrumenten verder in te bedden in de werkprocessen bij relevante organisaties. Daarnaast blijft het trainen van medewerkers van relevante organisaties waarmee de doelgroep in aanmerking komt in het herkennen van laaggeletterdheid cruciaal en willen we dit verder uitbreiden. Zo willen we bijvoorbeeld alle jeugdgezondheidsmedewerkers van de GGD trainen in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden. Inzet is om deze training ook uit te breiden naar meer branches en organisaties.

Werkgeversbenadering

Bij werkgevers willen we de aanpak van laaggeletterdheid nadrukkelijk onder de aandacht brengen en hen betrekken en activeren bij de bestrijding van laaggeletterdheid. Het is belangrijk hiervoor een netwerk van contacten op te bouwen. Daarom is sinds juli 2022 een regionaal consultant voor de werkgeversbenadering aangesteld.

Leesbevordering

Om de intergenerationele overdacht van laaggeletterdheid te stoppen en te voorkomen dat een grote groep mensen op latere leeftijd niet goed mee kan komen in onze samenleving, is een gemeenschappelijke inzet nodig. Vanuit scholen en bibliotheken, maar ook van ouders, kinderopvangorganisaties en andere maatschappelijke organisaties om lezen en voorlezen op jonge leeftijd te stimuleren. We gaan in onze regio door met activiteiten in bibliotheken en op scholen die bijdragen aan herkenning en het bieden van hulp aan ouders en kinderen. Zo kunnen ouders op

scholen worden ondersteund bij het voorlezen en op die manier kunnen laaggeletterden worden gesignaleerd. Het is aan de gemeenten om in hun beleidsformulering en activiteiten de verbinding te leggen tussen de aanpak van laaggeletterdheid en leesbevordering.

Taalambassadeurs

Eén van de speerpunten van het kabinetsbeleid is het bereiken van de doelgroep met een Nederlandse achtergrond (NT1). Taalambassadeurs, oftewel ervaringsdeskundigen, kunnen hierbij een belangrijke rol spelen. Het doel is om de komende jaren meer taalambassadeurs actief te laten zijn binnen de gemeenten.

Inzicht in actueel educatieaanbod

Er is in de regio een divers aanbod aan formele en non-formele educatie, aangeboden via de drie ROC's. Ook bestaat er een uitgebreid informeel aanbod. Waar het nog aan ontbreekt is een goed overzicht van het totale actuele aanbod aan educatie. Daarom investeren we in de ontwikkeling van een online platform om dit aanbod beter zichtbaar te maken en zo bij te dragen aan een betere toeleiding naar de beschikbare vormen van educatie. Daarbij is het zaak het platform continu up-to-date te houden.

Communicatie

We willen ervoor zorgdragen dat het probleem van laaggeletterdheid voor een brede doelgroep lokaal en regionaal onder de aandacht wordt gebracht. Lokaal is het belangrijk dat de taalhuizen en de taalhuiscoördinator meer in beeld komen en zichtbaar en herkenbaar worden. Hiertoe willen we een breed palet aan communicatiemiddelen inzetten, zowel gericht op laagtaalvaardige mensen zelf, als ook op de organisaties die met de doelgroep in contact staan. Daarbij sluiten we waar mogelijk aan op landelijke campagnes zoals de Week van lezen en schrijven.

Kwaliteitsbewaking en monitoring

In de arbeidsmarktregio Groningen is de keuze gemaakt om gebruik te maken van het registratiesysteem dat ontwikkeld is door Maurice de Greef. Het kan worden ingezet zowel bij de Taalhuizen als bij de ROC's in onze regio die het educatieaanbod verzorgen. Het systeem monitort op input/kwantitatief, output en outcome/kwalitatief.

5. Educatieaanbod in de gemeente Groningen

Jaarlijks stelt het Rijk middelen beschikbaar voor uitvoering van de Wet educatie en beroepsopleidingen (WEB), ook wel aangeduid als volwasseneneducatie. Het educatieaanbod is bedoeld voor laaggeletterde volwassenen, analfabeten en niet-inburgeringsplichtigen. We bieden leertrajecten Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden.

Educatie draagt bij aan de zelfredzaamheid van mensen. Door vaardiger te worden in de Nederlandse taal en beter te leren rekenen, zijn mensen beter in staat zelfstandig mee te doen in de samenleving. Deelname aan educatie trajecten moet ergens toe leiden. Afhankelijk van de mogelijkheden van de deelnemer is dat versterking van de sociale zelfredzaamheid, doorstroming naar andere vormen van onderwijs of doorstroming naar arbeidsmarktgerichte trajecten.

Uitgangspunt bij het aanbieden van trajecten is het bereiken van het hoogst mogelijke taal- en rekenniveau dat aansluit bij de individuele deelnemer. Bij het aanbod van educatie houden we dus uitdrukkelijk rekening met de mogelijkheden en persoonlijke achtergrond van de inwoner die gebruik maakt van het aanbod.

Wij hanteren de volgende drie kerndoelen bij de inzet van educatie. Dit zijn:

- Werk (educatie gericht op doorstroming naar arbeidsmarktoriëntatie en werk)
- Opleiding (educatie gericht op doorstroming naar vervolgonderwijs);
- Participatie (educatie gericht op sociale zelfredzaamheid);

Besteding van het WEB-budget

Voor uitvoering van de WEB is de gemeente Groningen contactgemeente voor de hele arbeidsmarktregio. Als contactgemeente moet de gemeente zorgen voor inkoop van het educatieaanbod voor alle gemeenten in de arbeidsmarktregio. Dit doen we in nauwe afstemming met de betreffende gemeenten. De contactgemeente ontvangt daarvoor het gehele voor de arbeidsmarktregio bestemde educatiebudget.

Het educatiebudget voor de arbeidsmarktregio voor 2023 bedraagt 3.314.000 euro. Van dit bedrag is 1.196.000 euro beschikbaar voor educatieaanbod in de gemeente Groningen.

Met dit bedrag financieren we de acht taalhuizen in de gemeente Groningen en zorgen we voor het aanbod aan lessen taal, rekenen en digitale vaardigheden zoals verzorgd door het Alfa-college en Noorderpoort. Het educatieaanbod van de ROC's bestaat uit formeel aanbod (educatieaanbod gericht op het behalen van een erkend diploma) en non-formeel aanbod (niet diplomagerichte lessen taal- en rekenen, maar wel gericht op deelaspecten van de eindtermen WEB)

Formeel aanbod is met minimaal twee dagdelen les per week intensiever dan non-formeel aanbod dat in de regel één dagdeel per week omvat. Het aanbod taal, rekenen en digitale vaardigheden zoals dat in de taalhuizen wordt aangeboden, wordt wel aangeduid als informeel aanbod.

De verdeling van het voor de gemeente Groningen beschikbare educatiebudget over de drie onderscheiden vormen van educatie in 2023 is als volgt:

Formeel aanbod	704.000
Non-formeel aanbod	252.000
Informeel aanbod	240.000
Totaal	1.196.000

Wat doen we daarmee?

Met de middelen voor het informeel aanbod financieren we acht taalhuizen in de Oosterpark, Selwerd, Vinkhuizen, Beijum, Lewenborg, Ten Boer, de Wijert en Haren.

Formeel en non-formeel aanbod wordt verzorgd door het Alfa-college en Noorderpoort. Het aanbod omvat uiteenlopende niveaus van taal en rekenen. Van lessen alfabetisering, via lessen op A0-A1 en A1-A2 tot het eindniveau B2. Op dit eindniveau zijn mensen in staat redelijk ingewikkelde teksten te begrijpen en kunnen zij, qua taalbeheersing, doorstromen naar het MBO.

Het Alfa-college biedt educatie aan 25 groepen met gemiddeld ongeveer 15 deelnemers. De meeste lessen worden verzorgd op de hoofdlocatie aan de admiraal De Ruyterlaan, maar er worden ook lessen gegeven op locaties in de Oosterpark, de Korrewegwijk en Lewenborg.

Noorderpoort biedt lessen aan 10 groepen met eveneens gemiddeld 15 deelnemers. Deze lessen worden gegeven aan de Hora Siccamingel en op locatie in Selwerd en Vinkhuizen.

Plan van aanpak laaggeletterdheid in de gemeente Groningen 2023-2024

In het Coalitieakkoord 2022-2026 van de Gemeente Groningen wordt aangegeven verder te willen werken aan de aanpak van laaggeletterdheid onder andere met taalhuizen en bibliotheken in de wijken en dorpen.

Het doel is om de aanpak van laaggeletterdheid te verankeren in gemeentelijk beleid. Omdat laaggeletterdheid niet op zich staat vergt dit een integrale aanpak. Daarom is bij het opstellen van dit plan van aanpak onder meer gekeken naar de thema's onderwijs, armoede en gezondheid. Hieruit zijn de volgende doelen gevormd:

a. Volwasseneneducatie uitbreiden

De volwasseneneducatie (lessen taal, rekenen en digitale vaardigheden voor analfabeten, laaggeletterden en niet-inburgeringsplichtigen) wordt aangeboden door het Alfa-college (formeel aanbod) en Noorderpoort (non-formeel aanbod). Het wordt bekostigd met het rijksbudget/educatiebudget. De lessen voor volwasseneneducatie zitten op dit moment vol. De vraag voor volwasseneneducatie is groter dan het aanbod.

➤ Inzet:

We willen inzetten op een groter aanbod aan volwasseneneducatie. Om op de lange termijn te kunnen voldoen aan de vraag voor volwasseneneducatie is structureel meer financiering nodig. Het voorstel is om de taalhuizen/taalhuiscoördinatoren (deels) uit eigen middelen te gaan financieren in plaats van uit de WEB-middelen. Hierdoor kan een groter deel van de WEB-middelen worden ingezet voor volwasseneneducatie. Op dit moment is de verwachting dat het Alfa-college zonder veel moeite nog circa twee à drie extra groepen volwasseneneducatie zou kunnen vullen. Dat geldt ook voor Noorderpoort.

b. Versterken van de taalhuizen

De taalhuiscoördinatoren hebben een belangrijke en centrale rol in onze aanpak van laaggeletterdheid. Ze zijn het eerste aanspreekpunt van het Taalhuis en verwijzen de laaggeletterden naar passende taalscholing. Zij houden zich bezig met de werving, intake en begeleiding van vrijwilligers. Daarnaast zijn de coördinatoren onder meer verantwoordelijk voor registratie en monitoring. De taakomschrijving en het functieprofiel van de taalhuiscoördinator zijn provinciaal vastgelegd.

Op dit moment hebben we acht taalhuizen in de gemeente Groningen. De verdeling voor 2023 ziet er als volgt uit:

- Oosterpark (8 uur voor de taalhuiscoördinator)
- Lewenborg (8 uur voor de taalhuiscoördinator)
- Vinkhuizen (8 uur voor de taalhuiscoördinator)
- Beijum (8 uur voor de taalhuiscoördinator)
- Ten Boer (8 uur voor de taalhuiscoördinator)
- Selwerd (8 uur voor de taalhuiscoördinator)
- De Wijert ((8 uur voor de taalhuiscoördinator)
- Haren (8 uur voor de taalhuiscoördinator)

➤ Inzet:

In Selwerd en Oosterpark is op dit moment de vraag groter dan de capaciteit van de taalhuizen toelaat. Daarnaast wordt in Hoogkerk een leemte ervaren, omdat hier geen taalhuis is gevestigd. De inzet is daarom om extra uren te financieren voor de taalhuiscoördinatoren in

Selwerd (4 uur) en Oosterpark (4 uur), plus extra uren voor een taalhuis in Hoogkerk (4 uur). Dit maakt in totaal: structureel 12 uur voor de versterking van de Taalhuizen.

c. Werving van taalvrijwilligers

Op dit moment zijn er bij de taalhuizen onvoldoende taalvrijwilligers om te kunnen voldoen aan de vraag. Door gemeentelijke middelen vrij te maken kan er door de taalhuiscoördinatoren worden ingezet op het werven van meer taalvrijwilligers. Dit gebeurt o.a. via Link050, advertenties in de wijkkrant of via websites van de wijk. Ook kunnen er wervingsavonden worden georganiseerd. Daarnaast kunnen gemeentelijke middelen ingezet voor het opstellen van vrijwilligerscontracten, de aanvraag van VOG's en beheer.

d. De eigen rol van de gemeente

Toegankelijke dienstverlening van onze eigen organisatie

Vijf jaar geleden is de werkgroep "Direct Duidelijk"⁷ (voorheen Helder Schrijven) opgericht binnen de gemeente Groningen. Zij hebben sindsdien de verschillende activiteiten ontplooid.

In het voorjaar van 2016 is een audit gedaan op diverse beschikkingen, brieven etc. Er is een groep medewerkers met verschillende functies binnen de gemeente samengesteld. Zij kregen scholing in het schrijven op B1 niveau en konden andere collega's hierover adviseren. Sinds september 2016 worden verschillende brieven, beschikkingen en rapportages aangeleverd en worden deze herschreven op B1 niveau. Op dit moment is men bezig met het verbeteren van de website van de gemeente Groningen. In november 2021 is een actieweek georganiseerd om meer bewustwording te creëren binnen de organisatie. In oktober 2022 is weer een actieweek uitgevoerd.

De gemeente als werkgever

Op basis van het Plan van aanpak van de arbeidsmarktregio is sinds juli 2022 een regionaal consultant voor de werkgeversbenadering aangesteld. Deze 'aanjager laaggeletterdheid werknemers' heeft als doel om de aanpak van laaggeletterdheid nadrukkelijk onder de aandacht te brengen bij werkgevers en hen te betrekken en te activeren bij de bestrijding van laaggeletterdheid. Als gemeente Groningen willen wij hierin het goede voorbeeld geven door te kijken hoe wij als werkgever onze laaggeletterde werknemers in beeld kunnen krijgen en verder kunnen helpen.

➤ Inzet:

Het doel is om binnen de eigen organisatie de laaggeletterde werknemers te kunnen herkennen en te kunnen doorverwijzen. De inzet is om medewerkers die te maken hebben met laaggeletterde werknemers een training herkennen, bespreekbaar maken en doorverwijzen van laaggeletterden door de Stichting Lezen en Schrijven te laten volgen. Te denken valt aan de volgende afdelingen/medewerkers:

- *Iederz (werkleiders, circa 12 medewerkers)*
- *Consultanten van de afdeling Werk en Inkomen (leidinggevenden van de gedetacheerde Iederz-medewerkers, circa 12 medewerkers)*
- *Stadsbeheer (leidinggevenden)*
- *Bedrijfsmaatschappelijk werk*

Om de kennis vervolgens in de organisatie te borgen wordt daarnaast de training 'train de trainer' gevolgd. Een aantal medewerkers is hierdoor in staat om de kennis over te dragen aan nieuwe medewerkers. De aanjager laaggeletterdheid werknemers bij VNO-NCW zal hierbij worden betrokken.

⁷ <https://www.gebruikercentraal.nl/direct-duidelijk/>

De mogelijkheid wordt onderzocht om de taalhuizen/taalhuiscoördinatoren als verwijzer naar passend taal-educatieaanbod onder de aandacht brengen via Groningen Leert en Iederz Leert.

Om laaggeletterde werknemers tegemoet te komen wordt gekeken naar mogelijkheden om taalcurricula op de werkvloer, binnen of vlak voor of na werktijd en aansluitend bij de werkcontext van deelnemers te organiseren.

De gemeente als belangrijke 'vindplaats'

Veel medewerkers van de gemeente Groningen komen in contact met laaggeletterden. Dat maakt het gemeenteloket een belangrijke vindplaats. Het onderwerp kan bespreekbaar worden gemaakt op een juist moment en iemand kan worden doorverwezen naar (in)formeel educatieaanbod.

➤ Inzet:

De inzet is om medewerkers van de gemeente Groningen die in aanraking komen met laaggeletterden een training herkennen en doorverwijzen te laten volgen.

e. Het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen en het verbeteren van ouderbetrokkenheid

Taalstimulering en ouderbetrokkenheid spelen een belangrijke rol in het schoolsucces van kinderen en dus bij de preventie van laaggeletterdheid. Kinderen van ouders die laaggeletterd zijn, hebben een grotere kans om zelf later ook laaggeletterd te worden. Als beide ouders laagopgeleid zijn, heeft een kind een driemaal grotere kans om later laaggeletterd te worden. Volwassenen met een kwetsbare achtergrond en een laag taalniveau geven die van generatie op generatie door, waardoor hun kinderen ook problemen op het gebied van taal ervaren.

Bijna 18 procent van alle 15-jarigen in Nederland heeft een leesniveau waarbij zij het risico lopen om op latere leeftijd onder de noemer 'laaggeletterd' te vallen. Het opleidingsniveau, het taalniveau, de voorleesfrequentie en de leesattitude van ouders zijn belangrijke factoren om te voorkomen dat taalachterstanden op jonge leeftijd leiden tot laaggeletterdheid. Het steunen, sturen en stimuleren door ouders zorgt voor meer zelfvertrouwen en motivatie bij kinderen. Maar ook een rijke leer- en leefomgeving voor informeel leren zorgt voor motivatie om te leren. Hierdoor wordt er een basis gelegd voor geletterdheid. Laaggeletterde ouders hebben meer moeite met deze taalstimulering thuis en de mondelinge interactie met hun kind dan niet-laaggeletterde ouders. Dit kan het taal- en geletterdheidsniveau van hun kinderen negatief beïnvloeden.

Gezinsaanpak

De gezinsaanpak heeft als doel om de cyclus van laaggeletterdheid op gemeenteniveau te doorbreken. Het zorgt ervoor dat ouders hun taalproblemen niet langer doorgeven aan hun kinderen. De gezinsaanpak richt zich primair op het ondersteunen van ouders bij het stimuleren van de taal- en geletterdheidsontwikkeling van hun (jonge) kinderen thuis. Daarnaast kan er ook worden ingezet op het verhogen van het taal- en geletterdheidsniveau van de ouders zelf.

Eén van de projecten uit Tel mee met Taal 2020-2024 is de Gemeentelijke gezinsaanpak geletterdheid (GGG). Vanaf 2025 zal de gemeente hierin een regierol gaan vervullen en dient zij in staat te zijn om

het lokale samenwerkingsnetwerk te activeren.⁸ In samenwerking met Stichting Lezen en Schrijven (penvoerder), de KB, individuele gemeenten en de VNG is een stappenplan ontwikkeld om gemeenten concrete handvatten te geven om de gezinsaanpak vorm te geven en hierop regie te voeren.⁹ Het project loopt van 2020 tot en met 2024.

Koppeling tussen onderwijs/voor- en vroegschoolse Educatie (VVE) en volwasseneducatie/taalnetwerk

De VVE is vanuit het perspectief van Stichting Lezen en Schrijven een enorme vindplaats voor laaggeletterde ouders die vooralsnog onvoldoende benut wordt door betrokken partners om deze ouders te begeleiden naar een passend aanbod om hun basisvaardigheden te versterken. De gemeente Groningen onderschrijft dit standpunt.

Het doel van de koppeling tussen VVE en volwasseneducatie is:

1. Het realiseren van een stevige verbinding tussen de betrokken beroepskrachten, beschikbare programma's en beoogde resultaten binnen de VVE aan de ene kant en het aanbod volwasseneducatie aan de andere kant.
2. Het ontwikkelen van een aanpak binnen de VVE waarin de screening en doorverwijzing van laaggeletterde ouders naar passend taalaanbod een vanzelfsprekend en integraal onderdeel wordt.

VVE-programma's

Vanuit voorschoolse instellingen, primair onderwijs en de gemeente wordt gezamenlijk ingezet op vroegtijdige signalering van achterstanden en intensivering van de voor- en vroegschoolse educatie. De gemeente Groningen biedt jonge kinderen (2-4 jaar) 16 uur per week een voor- en vroegschoolse educatie programma van hoge kwaliteit, zodat ze bij de start van de basisschool niet met een achterstand beginnen.¹⁰

Er bestaan interventies die het bevorderen van de Nederlandse taal bij ouders koppelen aan het bevorderen van ouderbetrokkenheid. Gezinsgerichte programma's richten zich via de ouders op de kinderen. De ontwikkeling van het kind wordt gestimuleerd doordat ouders thuis met hun kind allerlei speelse activiteiten doen en voorlezen. Verder wordt de ouder-kind-interactie bevorderd en ouders leren vaardigheden om hun kind te ondersteunen en stimuleren bij hun ontwikkeling

In de gemeente Groningen bestaat het gezinsgerichte programma 'VVE Thuis'.¹¹ Dit programma binnen de VVE in gezinnen is gericht op het vergroten van de onderwijskansen van kinderen.

Aandacht voor laaggeletterdheid binnen het programma VVE Thuis

➤ Inzet:

De gemeente zoekt de samenwerking met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties (VVE Thuis) om aandacht te creëren voor laaggeletterdheid. Dit kan bijvoorbeeld door advertenties van de taalhuizen in de themaboekjes, een module over laaggeletterdheid bij een ouderbijeenkomst en/of een training herkennen en doorverwijzen aan de medewerkers die de ouderbijeenkomsten van VVE Thuis organiseren (de 'trainers').

⁸ <https://vng.nl/nieuws/nieuwe-subsidieronde-gezinsaanpak-geletterdheid>

⁹ <https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/de-gezinsaanpak-van-laaggeletterdheid>

¹⁰ Voorschoolse en vroegschoolse educatie in gemeente Groningen, Beleidsplan 2023-2026

¹¹ <https://www.nji.nl/interventies/vve-thuis>

F. Leesbevordering

Voorkomen en verminderen van laaggeletterdheid gaan hand in hand. Leesbevordering maakt onderdeel uit van het algemene beleid omtrent laaggeletterdheid. Door lezen en voorlezen op jonge leeftijd te stimuleren kan de intergenerationele overdracht van laaggeletterdheid worden voorkomen. De Forumbibliotheek werkt samen met de scholen om interne leescoördinatoren op te leiden en bibliotheekbezoek te organiseren. Forum biedt het primair onderwijs lesmateriaal en workshops voor digitale geletterdheid, film en mediawijsheid. Door ouders bij het bezoeken van de bibliotheek te betrekken, bijvoorbeeld met het Boekstart-project voor baby's van drie maanden in samenwerking met de consultatiebureaus, bereikt Forum ook gezinnen die niet uit zichzelf de bibliotheek bezoeken. Dit geeft hen een betere start vóór het primair onderwijs. Daarnaast zijn er nog veel meer interessante projecten te benoemen, zoals 'Bieb op school', 'Lees je me voor! (peuterwerk)', 'Opstapje', 'vakantielezen', 'Scoor een Boek' en een voorleesproject van Humanitas.

➤ Inzet:

Week van Lezen en Schrijven 2023 van de arbeidsmarktregio Groningen in de week van 17 april zal als thema krijgen 'LEES!'.

G. Camouflageaanbod

Het organiseren van camouflageaanbod is een wervingsstrategie om met name NT1'ers te motiveren om aan de slag te gaan met hun basisvaardigheden. Een reeds bestaand programma is 'Voel je goed!' van Stichting Lezen en Schrijven.¹² Dit programma wordt al in diverse gemeenten van de arbeidsmarktregio toegepast.¹³ Voel je goed! is een aanpak voor laaggeletterde volwassenen die willen werken aan een gezonder gewicht. Deelnemers leren wat gezonder eten en bewegen is en hoe ze dat doen. Ze worden zich ervan

bewust hoe eten in hun omgeving hen kan verleiden en helpen elkaar het nieuwe gedrag vol te houden. Ook krijgen ze tips voor hun contact met zorgverleners. De erkenningscommissie Interventies van het RIVM geeft Voel je goed! in 2020 de erkenning 'Goed onderbouwd'. Deelnemers ervaren na Voel je goed! o.a. verbeterde gezondheidsvaardigheden.

➤ Inzet:

Het aanbieden van het programma Voel je goed! in de gemeente Groningen.

¹² <https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/voel-je-goed>

¹³ Voel je goed! wordt reeds toegepast in Westerkwartier, Westerwolde, Veendam, Eemsdelta, Assen, Noordenveld, Stadskanaal

Financiering

Begroting 2023 / 2024

Activiteiten	Tarief	Toelichting	2023	2024
A. Financiering van een deel van de taalhuizen uit eigen middelen (met 100.000 euro kunnen in ieder geval drie taalhuizen uit eigen middelen worden gefinancierd)	-	Door de taalhuizen uit eigen middelen te financieren vallen er automatisch WEB-middelen vrij voor meer volwasseneducatie (met vijf tot zes extra groepen per jaar).	100.000 euro	100.000 euro
B. Versterking taalhuizen	8 uur = 30.000 euro (ALFA college) per jaar 8 uur = 28.800 euro per jaar (Noorderpoort)	4 uur Selwerd 4 uur Oosterpark 4 uur Hoogkerk	45.000 euro	45.000 euro
C. Werving taalvrijwilligers		Conform subsidieaanvraag van het Alfa-college	20.000 euro	20.000 euro
D. Rol van onze eigen gemeente - Training herkennen en bespreekbaar maken/doorverwijzen van Stichting Lezen en Schrijven	Online Training 20 deelnemers: 2046,11 euro Fysieke training 15 deelnemers: 1292,28 euro Train de trainer (fysiek) 10 deelnemers: 753,83 euro	Inzet 5 fysieke trainingen + 1 keer train de trainer over 2023/2024	5000 euro	5000 euro
E. Preventie / VVE - Training herkennen en bespreekbaar maken/doorverwijzen van Stichting Lezen en Schrijven	Fysieke training 15 deelnemers: 1292,28 euro	Inzet 1 fysieke training + 1 keer train de trainer Over 2023/2024	1000 euro	1000 euro
F. Leesbevordering (vanuit middelen plan van aanpak arbeidsmarktregio)	-	-	-	-
G. Camouflageaanbod - Training Voel je goed!	1200 per cursist	15 cursisten over 2023 en 2024	9000 euro	9000 euro

		Totaal 18.000 euro		
Totaal afgerond			180.000	180.000

De middelen voor 2023 en 2024, een bedrag van € 360.000,- zijn afkomstig uit het onderwijs kansenbeleid en geven we een bestemming voor intensivering van de aanpak van laaggeletterdheid in de gemeente Groningen.

Samenvatting

Voor mensen die moeite hebben met de Nederlandse taal, rekenen en digitale vaardigheden, is het vaak moeilijk om mee te blijven doen in de samenleving. Ook hebben zij vaker te maken met problemen op het gebied van het vinden van betaald werk, gezondheid en armoede. In de gemeente Groningen betreft dit circa 15.000 personen. Voor ons is dat extra reden om laaggeletterdheid en de problemen die daarmee samenhangen aan te pakken.

Uitvoering van de Wet educatie en beroepsopleidingen (WEB) vormt de basis van de huidige inzet op laaggeletterdheid. Met financiering van het Rijk bekostigen we hiermee het aanbod aan educatie zoals verzorgd door het Alfa-college en Noorderpoort. Dat aanbod bestaat uit lessen Nederlandse taal en rekenen, die op verschillende niveaus worden aangeboden. Een deel van het educatiebudget gebruiken we daarnaast voor financiering van de acht taalhuizen in de gemeente Groningen.

In het kader van het programma Tel mee met Taal ontvangen we middelen van het Rijk voor uitvoering van het Regionaal plan van aanpak laaggeletterdheid 2020-2024. Met deze middelen bekostigen we onder meer een 'aanjager geletterdheid werknemers'. Deze aanjager onderhoudt contacten met werkgevers en brengt bij hen het belang van geletterde werknemers onder de aandacht.

Vanuit het Regionaal plan van aanpak kunnen geen plaatselijke initiatieven worden bekostigd. Omdat daar in de gemeente Groningen wel behoefte aan is, stellen we daar met de gemeentelijke aanpak laaggeletterdheid 2023-2024 extra middelen voor beschikbaar.

Met de gemeentelijke aanpak willen we een aantal bestaande activiteiten versterken en een aantal nieuwe activiteiten mogelijk maken. Doel ervan is de aanpak van laaggeletterdheid te verankeren in gemeentelijk beleid. Omdat laaggeletterdheid niet op zich staat, vergt dit een integrale aanpak. Daarom is bij het opstellen van het plan van aanpak onder meer gekeken naar de thema's onderwijs, armoede en gezondheid.

Op basis van het gemeentelijk plan van aanpak laaggeletterdheid geven we uitvoering aan de volgende zaken:

- Versterken van het educatieaanbod en de taalhuizen

We maken ruimte voor uitbreiding van het aantal groepen taal, rekenen en digitale vaardigheden op de ROC's. Ook stellen we extra uren beschikbaar voor de taalhuiscoördinatoren in drie taal huizen.

- Werving van taalvrijwilligers

We stellen middelen beschikbaar voor het werven van taalvrijwilligers.

- De eigen rol van de gemeente

In alle contacten met de burger willen we zorgen voor toegankelijke dienstverlening en begrijpelijke communicatie. Ook als werkgever willen we laaggeletterdheid onder de aandacht brengen. We willen

binnen de eigen organisatie laaggeletterde medewerkers herkennen en op weg helpen naar een passend taalaanbod. Ook willen we medewerkers die te maken hebben met laaggeletterde collega's of met laaggeletterde burgers trainingen aanbieden in het herkennen en bespreekbaar maken van laaggeletterdheid.

- Stimuleren van taligheid bij kinderen

Taalstimulering en ouderbetrokkenheid spelen een belangrijke rol in het schoolsucces van kinderen en daarmee bij de preventie van laaggeletterdheid. Vanuit de vroeg- en voorschoolse educatie (VVE) wordt ingezet op vroegtijdige signalering van achterstanden. Met de VVE-aanbieders bespreken we de mogelijkheden binnen deze organisaties trainingen in het herkennen van laaggeletterdheid te organiseren.

- Programma 'Voel je goed!'

In de gemeente Groningen willen we in 2023 van start gaan met een 'Voel je goed!'-groep. Deelnemers werken aan een gezonder gewicht, gezonder eten en bewegen en oefenen tegelijkertijd met taal en rekenen, door met elkaar gezonde recepten te lezen en te bespreken.